

ДАЙДЖЕСТ ЗМІН В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

ЩОМІСЯЦЯ У КОЖНІЙ
ОРДИНАТОРСЬКІЙ

eHealth

ДЛЯ ЛІКАРІВ

РОЗШИРЕННЯ РЕІМБУРСАЦІЇ: ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ВИПISУВАННЯ РЕЦЕПТІВ НА ЗНЕБОЛЮВАЛЬНІ ТА ТЕСТ-СМУЖКИ ДЛЯ ГЛЮКОМЕТРА

МАРІЯ КАРЧЕВИЧ

*Заступниця Міністра
охорони здоров'я з питань
цифрового розвитку, цифрових
трансформацій і цифровізації*

Шановні колеги! Програма реімбурсації «Доступні ліки», яка стартувала 2017 року, за цей час показала неймовірні результати. Понад 4,2 млн пацієнтів отримали безоплатно або з частковою доплатою життєво важливі препарати, які потрібні їм щодня.

Логіка програми така: першочергово дати доступ до ліків проти хронічних хвороб, які значно впливають на якість життя людей, проте добре піддаються амбулаторному лікуванню. Ці препарати потрібно приймати тривалий час, іноді — все життя, а отже їх купівля б'є по кишені пацієнтів.

Так під реімбурсацію потрапили ліки для пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями, цукровим та нецукровим діабетом, бронхіальною астмою, розладами психіки та

поведінки, епілепсією, хворобою Паркінсона, хронічним обструктивним захворюванням легень, потребою в імуносупресії.

У вересні 2023 року програма охопила ще одну важливу категорію ліків — анальгетики для амбулаторного лікування паліативних пацієнтів. А в жовтні реімбурсація вже покриває тест-смужки для визначення рівня глюкози за допомогою індивідуального глюкометра.

Не варто й пояснювати, наскільки це важливий крок до полегшення фінансового навантаження на пацієнтів та спрощення їхнього доступу до лікування. Ви самі знаєте, яке важливе щоденне знеболення для людей із хронічними або невиліковними хворобами. Для них у програмі з'явився морфін у формі таблеток.

Люди з діабетом, які користуються індивідуальними глюкометрами для вимірювання цукру в крові, потребують тест-смужок щодня. Із жовтня вони зможуть звернутися з рецептом до будь-якої аптеки, що бере участь у програмі, та отримати свій запас.

У виписуванні рецептів на нові ліки та медвироби є кілька нюансів.

Так, е-рецепт на тест-смужки випи-сується пацієнтам з встановленим діагнозом «Цукровий діабет першого типу».

Рецепт може виписати лікар первинної медичної допомоги або лікар-ендокринолог, зокрема дитячий. Лікар первинки повинен у своїй взаємодії з пацієнтом вказати діагноз «Т89 Інсулінозалежний цукровий діабет». Рецепт випи-сується з розрахунку максимальної добової кількості — 5 тест-смужок і максимального періоду курсу лікування за рецептом — 90 календарних днів.

Знеболювальні для паліативних пацієнтів випи-суються також за е-рецептом. Якщо причина болю — злоякісне захворювання, то е-рецепт на морфін створює сімейний лікар. Якщо ж це незлоякісне захворювання, то спочатку лікар-спеціаліст створює план спостереження, а вже на його основі лікар первинки випи-сує е-рецепт. Для пацієнтів, у яких біль зумовлений розладами психіки та поведінки, рецепт за програмою реімбурсації створює лікар-психіатр.

Детальніше про особливості випи-сування рецептів на знеболювальні та тест-смужки ми розповімо в цьому дайджесті. Більш розгорнуто цю інформацію також буде подано у навчальних матеріалах та роз'ясненнях, які регулярно публікуватимуться на ресурсах Міністерства охорони здоров'я України і Національної служби здоров'я України.

ЯК ВИПИСАТИ ЕЛЕКТРОННИЙ РЕЦЕПТ НА ЗНЕБОЛЮВАЛЬНІ ДЛЯ ПАЛІАТИВНИХ ПАЦІЄНТІВ

Знеболювальні лікарські засоби за програмою реімбурсації — а саме морфін у таблетках — відпускаються лише за е-рецептом. Їх можуть отримати безоплатно чи з частковою доплатою пацієнти, які потребують паліативної допомоги.

Для пацієнтів, у яких біль зумовлений злоякісними захворюваннями, рецепт на морфін за програмою реімбурсації виписує лікар первинної медичної допомоги.

Для пацієнтів, у яких біль зумовлений незлоякісними захворюваннями, лікар первинної медичної допомоги виписує рецепт за програмою реімбурсації на підставі плану спостереження, створеного лікарем-спеціалістом.

Для пацієнтів, у яких біль зумовлений захворюваннями, що спричинені розладами психіки та поведінки, рецепт за програмою реімбурсації виписує лікар-психіатр.

Підставою для виписування вказаного рецепта є такі діагнози пацієнта:

- 1) основний діагноз (тобто першопричина, яка призвела до розвитку цього статусу);
- 2) паліативний статус («Z51.5 Паліативна допомога»);
- 3) діагноз «Постійний біль» («R52.2 Постійний біль» як ускладнення або супутній до основного).

Лікар-спеціаліст може виписати рецепт на знеболювальний засіб, який не покриватиметься програмою реімбурсації.

Дії лікаря ПМД при виписуванні знеболювальних засобів паліативному пацієнту

СТАТУС ПАЦІЄНТА			
☒ Облікований стан «Паліативна допомога» ☒ Діагноз «Постійний біль» ☒ Терапія опіоїдами НЕ призначалася	☒ Облікований стан «Паліативна допомога» ☒ Діагноз «Постійний біль» ☒ Терапію опіоїдами вже призначено	☒ Облікований стан «Паліативна допомога» ☒ Немає діагнозу «Постійний біль» ☒ Терапія опіоїдами НЕ призначалася	☒ Немає облікованого статусу «Паліативна допомога»
ДІЇ ЛІКАРЯ			
При розладах психіки та поведінки:			
☒ Скерувати до лікаря-психіатра	☒ Скерувати до лікаря-психіатра	☒ Встановити діагноз «Постійний біль» ☒ Скерувати до лікаря-психіатра для призначення/корекції терапії, зокрема терапії болю	☒ Скерувати до лікаря-спеціаліста для встановлення статусу «Паліативна допомога»
При злоякісних захворюваннях:			
☒ Провести оцінку болю ☒ Підібрати опіоїдну знеболювальну терапію ☒ Виписати рецепт за програмою реімбурсації	☒ Провести оцінку болю ☒ Виписати рецепт за програмою реімбурсації на підставі плану спостереження, створеного лікарем-спеціалістом ☒ Або підібрати нову терапію, якщо рівень болю змінився, та виписати рецепт за програмою реімбурсації	☒ Встановити діагноз «Постійний біль» ☒ Провести оцінку болю ☒ Підібрати опіоїдну знеболювальну терапію ☒ Виписати рецепт за програмою реімбурсації	☒ Скерувати до лікаря-спеціаліста для встановлення статусу «Паліативна допомога»
При незлоякісних захворюваннях:			
☒ Створити направлення до лікаря-спеціаліста для призначення знеболювальної терапії	☒ Провести оцінку болю ☒ Виписати рецепт за програмою реімбурсації на підставі плану спостереження, створеного лікарем-спеціалістом ☒ Або скерувати пацієнта до лікаря-спеціаліста, якщо потрібно вносити зміни у призначення	☒ Встановити діагноз «Постійний біль» ☒ Призначити знеболювальні першої лінії ☒ Скерувати пацієнта до лікаря-спеціаліста для призначення опіоїдів	☒ Скерувати до лікаря-спеціаліста для встановлення статусу «Паліативна допомога»

Дії лікаря-психіатра при виписуванні знеболювального засобу паліативному пацієнту

СТАТУС ПАЦІЄНТА

☒ Незлоякісний біль, зумовлений розладами психіки та поведінки ☒ Немає облікованого стану «Паліативна допомога» ☒ Немає діагнозу «Постійний біль»	☒ Незлоякісний біль, зумовлений розладами психіки та поведінки ☒ Облікований стан «Паліативна допомога» ☒ Діагноз «Постійний біль» ☒ Терапія опіоїдами НЕ призначалася	☒ Незлоякісний біль, зумовлений розладами психіки та поведінки ☒ Облікований стан «Паліативна допомога» ☒ Діагноз «Постійний біль» ☒ Терапію опіоїдами вже призначено
---	---	--

ДІЇ ЛІКАРЯ

☒ Облікувати стан «Паліативна допомога» та/або встановити діагноз «Постійний біль» ☒ Провести оцінку болю ☒ Підібрати опіоїдну знеболювальну терапію ☒ Виписати рецепт за програмою реімбурсації	☒ Провести оцінку болю ☒ Підібрати опіоїдну знеболювальну терапію ☒ Виписати рецепт за програмою реімбурсації	☒ Провести оцінку болю та виписати рецепт за програмою реімбурсації на підставі наявного плану спостереження ☒ Або змінити/підібрати нову терапію, якщо рівень болю змінився, після чого виписати рецепт за програмою реімбурсації
---	---	---

Як виписати електронний рецепт на тест-смужки для вимірювання цукру в крові

У жовтні лікарі вже можуть виписувати електронні рецепти на тест-смужки для індивідуальних глюкометрів. Для цього в електронній системі охорони здоров'я (ЕСОЗ) з'явився функціонал виписування та погашення відповідних е-рецептів.

Що треба знати про виписування е-рецептів на тест-смужки:

- 1) Рецепти виписуються пацієнтам зі встановленим і внесеним в ЕСОЗ діагнозом «E10 Цукровий діабет типу 1». Це відбувається незалежно від наявності у пацієнта чи його представника підписаної декларації.
- 2) Виписати рецепт може лікар первинної медичної допомоги або лікар-ендокринолог, зокрема дитячий. Зоклад, у якому працюють лікарі відповідних спеціальностей, повинен бути зареєстрований в ЕСОЗ. Лікар первинки повинен у своїй взаємодії з пацієнтом зазначити діагноз «T89 Інсулінозалежний цукровий діабет».
- 3) Рецепт виписується за найменуванням медичного виробу («Тест-смужки для визначення рівня глюкози для індивідуального глюкометра»). Лікар виписує рецепт із такого розрахунку: максимальна добова кількість — 5 тест-смужок, максимальний період курсу лікування за рецептом — 90 календарних днів. Строк дії рецепта — 30 календарних днів.
- 4) При виписуванні рецепта лікар вказує ту кількість тест-смужок, яку пацієнт зможе отримати в аптеці, з урахуванням кількості в упаковці. Наприклад, 100 тест-смужок, що відповідає одній упаковці на 100 одиниць або двом упаковкам по 50 одиниць.
- 5) Лікар має повідомити пацієнтові, що за рецептом можна отримати безоплатно лише ті вироби, які охоплюються програмою реімбурсації, а отже, відповідають глюкометрам визначених моделей та виробників.

ЯКІ ОЧІКУВАННЯ У МЕДИЧНОЇ СПІЛЬНОТИ ВІД РЕІМБУРСАЦІЇ МЕДИЧНИХ ВИРОБІВ

ОКСАНА ЛОГВИНЧУК

*Сімейна лікарка КНП
«Чернігівський районний центр
первинної медико-санітарної
допомоги»*

Розкажіть, як програма реімбурсації почалася для Вас?

Я працюю сімейною лікаркою понад 20 років і застала програму реімбурсації ще з моменту виписування паперових рецептів. Тому коли з'явилися е-рецепти на «Доступні ліки», це було значне полегшення. Раніше під кабінетами стояли довжелезні черги пацієнтів, які потребували рецептів. В аптеках також був аншлаг і черги на вулицях, бо ліки за програмою реімбурсації відпускалися впродовж двох днів. При цьому не всі могли отримати свої ліки, бо деякі не дуже чесні люди ходили по рецепти зразу до кількох сімейних лікарів, використовуючи декілька паперових медкарток.

Коли з'явилися е-рецепти на «Доступні ліки», процес став прозорішим. Ми почали бачити, хто, де і коли виписав рецепти кожному пацієнтові. Дуже спростилася робота сімейних лікарів. Скоротилися, а потім і взагалі зникли черги в аптеках — люди можуть отримати ліки в будь-якій аптеці, яка бере участь у програмі.

Чи помітили Ви зміни в лікуванні пацієнтів, які почали отримувати «Доступні ліки»? Чи вплинуло це на Вашу роботу?

Зміни простимулювали пацієнтів до регулярного приймання препаратів, бо пацієнти зрозуміли, що коли ліки закінчаться, завжди можна отримати в сімейного лікаря рецепт на нові.

У нашому районі спростився доступ пацієнтів до медикаментів, бо є багато аптек, які беруть участь у програмі, широкий асортимент препаратів. Зручно, що пацієнти можуть отримати рецепт дистанційно, зв'язавшись із лікарем телефоном або через месенджер. Відсутність того ажіотажу, що існував раніше, мотивує людей спокійно приймати свої ліки.

Ми призначаємо огляди для корекції дози, скажімо, через 3—6 місяців. Але вже немає того щомісячного напливу пацієнтів, яким просто потрібен рецепт.

Зараз до реімбурсації додаються ще й тест-смужки для глюкометрів. Як це вплине на життя пацієнтів із діабетом?

Наявність тест-смужок у програмі — дуже позитивне зрушення. Вони дорогі, й це значно обмежувало змогу людей із діабетом контролювати рівень цукру в крові. Пацієнти з діабетом 1 типу мають вимірювати цукор перед кожним введенням інсуліну, використовуючи 3—4 тест-смужки на день. Закупити їх достатню кількість при доволі високій вартості багато для кого проблематично.

Тому включення тест-смужок до програми реімбурсації допоможе знизити ризики ускладнень: нейропатії,

ангіопатії, гіпер- та гіпоглікемічних станів. Відтак зменшиться навантаження на стаціонарні відділення, бо чим більш контрольований діабет, тим менші шанси розвитку критичних станів здоров'я.

Які ще медвироби Ви б хотіли побачити у програмі?

Як сільська лікарка я би хотіла, щоб у програмі з'явилися ще багато виробів. Наприклад, калоприймачі. Є місцеві програми закупівлі цих засобів, але не всі громади спроможні забезпечити своїх пацієнтів.

Також великий плюс — реімбурсація знеболювальних для паліативних пацієнтів. З аналогічних причин: не всюди є можливість відшкодування пацієнтам. Люди були змушені купувати морфін, трамадол за повну вартість. Родичі пацієнтів часто не можуть забезпечити їм адекватне знеболення, і вони доживають останні дні, м'яко кажучи, не в комфорті.

Чи потребує вдосконалення процес виписування рецептів на «Доступні ліки»?

Є проблемне питання. Лікар може виписати рецепт на строк від одного до трьох місяців. Проте аптеки не відпускають пацієнтам такої кількості ліків, бо в них стільки немає. Люди просять виписати їм рецепт на більший період, а кількість упаковок в аптеці не відповідає потребі пацієнта. На Чернігівщині це непоодинокі випадки. Аптекам заборонено видавати меншу кількість, ніж зазначено в рецепті. І пацієнти обирають купити менше, ніж у рецепті, але власним коштом.

Ще одна проблема — відсутність мобільних телефонів у пацієнтів. Чернігівщина потерпає від бойових дій, частина сіл була в окупації. У людей просто забирали телефони. Номер телефону відіграє важливу роль в ідентифікації пацієнта в електронній системі охорони здоров'я, зокрема при виписуванні рецептів. Якщо номер втрачено, потрібно подати заявку до НСЗУ та підписати нову декларацію, в якій вказати новий номер телефону. Щоб це зробити, пацієнт має повторно приїхати до лікаря.

ОНОВЛЕННЯ НАКАЗУ МОЗ № 360: П'ЯТЬ ЗМІН У ПРИЗНАЧЕННІ ЛІКІВ

У 2023 році внесено зміни до наказу Міністерства охорони здоров'я № 360 про затвердження правил виписування рецептів на лікарські засоби і медичні вироби.

Ці зміни покликані не лише спростити процес призначення та відпуску рецептурних лікарських засобів за електронним рецептом, а й покращити доступ до кваліфікованої медичної допомоги та мінімізувати прояви самолікування та нераціонального приймання рецептурних ліків серед пацієнтів.

У чому полягають зміни?

1) Відпуск **наркотичних (психотропних) лікарських засобів в аптеці здійснюється виключно на підставі е-рецепта.**

Існує три винятки. Наркотичні (психотропні) ліки можна призначити за паперовим рецептом у таких ситуаціях:

- якщо це територія активних бойових дій;
- при виписуванні екстемпоральних наркотичних лікарських засобів;
- у разі технічного збою в роботі ЕСОЗ, коли виписати е-рецепт неможливо.

2) Призначення та відпуск рецептурних ліків, вартість яких відшкодовується в **рамках програм місцевих бюджетів, здійснюється за е-рецептом.** Для цього в ЕСОЗ почала діяти програма «**Наркотичні та психотропні препарати на пільгових умовах за постановою КМУ від 17.08.1998 № 1303**».

Так, е-рецепт повноцінно замінить рецептурні бланки форм № 1 та № 3 для призначення таких ліків. Водночас при виписуванні е-рецепта лікар має обов'язково вказати ЄДРПОУ закладу, власне прізвище, ім'я та по батькові для того, щоб фармацевт

міг облікувати такий е-рецепт при подальшій звітності.

3) Для виїзду **за кордон з наркотичними (психотропними) ліками необхідна паперова інформаційна довідка до рецепта.** При виписці е-рецепта лікар має надрукувати інформаційну довідку та засвідчити її власним підписом і печаткою.

4) Змінився **строк дії паперових та електронних рецептів на ліки за кошти пацієнта — 90 днів замість 30.** Це дозволить пацієнту рідше відвідувати медичний заклад, щоб поновити рецепт, і зручніше погашати рецепт, виписаний на повний курс лікування.

При цьому для рецептів на наркотичні лікарські засоби, лікарські засоби, які підлягають реімбурсації або відпускаються на пільгових умовах, а також екстемпоральні лікарські засоби строк дії залишається незмінним: 10 календарних днів — для наркотичних лікарських засобів, 30 календарних днів — для решти зазначених груп ліків.

5) Удосконалено процес дистанційного виписування е-рецептів. Так, у випадку звернення пацієнта дистанційно **лікар має право виписати е-рецепт без особистого прийому** (за винятком пацієнтів, які проходять замісну підтримувальну терапію).

Лікар має спиратися на дані про стан пацієнта, скарги, відомості з первинної облікової медичної документації та обов'язково внести медичні записи про таку взаємодію до ЕСОЗ.

Зверніть увагу: рішення лікаря про дистанційне призначення ліків у жодному разі не повинно суперечити галузевим стандартам у сфері охорони здоров'я, затвердженим МОЗ.

ПИТАННЯ / ВІДПОВІДІ

? Що нового включатиме програма реімбурсації з осені 2023 року?

До переліку препаратів, які підлягають реімбурсації, додалися знеболювальні лікарські засоби для паліативних пацієнтів. Шість препаратів морфіну в таблетках — чотири безоплатні та два з доплатою — доступні з вересня. Крім того, у програмі з'явилися медичні вироби — тест-смужки для вимірювання рівня глюкози в крові за допомогою індивідуального глюкометра.

? Де дізнатися деталі про зміни у програмі реімбурсації?

Наказ «Про затвердження Переліків лікарських засобів і медичних виробів, які підлягають реімбурсації за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, станом на 10 серпня 2023 року» опубліковано на сайті МОЗ.

? Чи є відмінності для медичних працівників при реімбурсації медичних виробів порівняно з реімбурсацією ліків?

Реімбурсація медичних виробів (тест-смужок) відбувається за тією самою схемою, що й медикаментів за програмою «Доступні ліки». Е-рецепти на медвироби можуть виписувати лікарі, які працюють у закладах, зареєстрованих в ЕСОЗ. Рецепт ви-

писується незалежно від наявності у пацієнта декларації. Із номером е-рецепта і кодом підтвердження пацієнт звертається в аптеку, яка бере участь у програмі, та отримує свої медвироби.

? Які знеболювальні та за яких умов можна виписувати пацієнтам?

За програмою реімбурсації пацієнтам можна виписати шість препаратів морфіну в таблетках, з них чотири безоплатні та два з доплатою.

Для пацієнтів, у яких біль зумовлений злоякісними захворюваннями, рецепт на морфін за програмою реімбурсації виписує лікар первинної медичної допомоги.

Для пацієнтів, у яких біль зумовлений незлоякісними захворюваннями, лікар первинної медичної допомоги виписує рецепт за програмою реімбурсації на підставі плану спостереження, створеного лікарем-спеціалістом.

Для пацієнтів, у яких біль зумовлений захворюваннями, що спричинені розладами психіки та поведінки, рецепт за програмою реімбурсації виписує лікар-психіатр.

Детальну інструкцію шукайте на 2—3 сторінках дайджесту.

? Хто і кому може виписувати тест-смужки за програмою реімбурсації?

Е-рецепти на тест смужки виписуються пацієнтам зі встановленим і внесеним в ЕСОЗ діагнозом «Е10 Цукровий діабет типу 1». Виписати рецепт може лікар первинної медичної

допомоги або лікар-ендокринолог, зокрема дитячий. Лікар ПМД повинен у своїй взаємодії з пацієнтом зазначити діагноз як «Т89 Інсулінозалежний цукровий діабет».

? Як змінилися правила виписування рецептів на ліки і медичні вироби?

Зміни до наказу Міністерства охорони здоров'я № 360 передбачають таке:

1. Відпуск наркотичних (психотропних) лікарських засобів в аптеці здійснюється виключно на підставі е-рецепта.
2. Призначення та відпуск рецептурних ліків, вартість яких відшкодовується в рамках програм місцевих бюджетів, здійснюються за е-рецептом.
3. Для виїзду за кордон з наркотичними (психотропними) ліками необхідна паперова інформаційна довідка до рецепта.
4. Змінився строк дії паперових та електронних рецептів на ліки за кошти пацієнта — 90 днів замість 30.
5. У випадку звернення пацієнта дистанційно лікар має право виписати е-рецепт без особистого прийому.

Підпишіться на Дайджест змін в охороні здоров'я

